

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și Administratiunea:
Brasiovu, piața mare Nr. 22. — „Gazetă“ ese:
Joi și Duminecă.

Prețulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe șese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu sên
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:

la postele c. și r. și pe la dd. corespondenti.

Anunțurile:

un'a serie garmondu 6 cr. și timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 41.

Joi, 3 Iunie 22 Maiu

1880.

3/15 Maiu și „Magyar Polgár.“

Brasiovu 2 Iunie/21 Maiu.

Articulu nostru scrisu in memori'a dilei de 3/15 Maiu 1848, a produsu deosebit'a indignatiune diarului din Clusiu „Magyar Polgár“ (Nr. 116 dela 21 Maiu.) Domnii dela acést'a fôia au prentiunea de a cunósce mai bine insemnatatea istorica a dilei de 3/15 Maiu decâtu noi și ar' fi doritu că se luamu informatiuni dela densii înainte de a scrie acelu articulu, căci atunci nu poteamu comite pecatulu de a sustiené că 3/15 Maiu a fostu diu'a cea mare a redesteptarei nóstre nationale, că a fostu o diua de libertate și de onóre pentru natiunea romana din aceste tieri, ci dincontra amu fi trebuitu se esclamamu, că 3/15 Maiu 1848 a fostu opata négra in viéti'a nóstre nationale „o di de eterna rusíne“ pentru poporulu romanu.

Chiaru și cunoscătoriulu celu mai superficialu alu mariloru eveneminte dela 1848 trebuie se se spaimante de selbataci'a sentimentulu ce-o manifesta domnii dela „Magyar Polgár“ printr'o prentiune monstruósa cá acést'a. Abstractiune facédu dela ur'a neimpacata ce-o nutrescu Maghiarii de calibrulu acestoru domni și astadi inca in contra Romaniloru, insasi bun'a cuviintia, bunulu tozu, ce domnesce pretutindeni între ómenii culti, ar' fi cerutu dela densii, cá se se esprime cu mai mare crutiare față de unu evenimentu, care trasese viu in memori'a și in adoratiunea unu inregu poporu.

Diceti cá noi, „agitatorii“, neincetatu redicamu celu velu desu ce l'a aruncatu „cavaleresc'a natiune maghiara“ peste atemplantile triste ale timpulu trecut. Apoi cavalerescu este óre de a inegri astfelu fapt'a cea mai mare, cea mai nobila in creati'a unu poporu? Ori-cá adunarea cea mare dela 3/15 Maiu nu s'a tienutu in ordinea cea mai completa și in presenti'a comisariloru guverniali? Póte se ne citeze „Magyar Polgár“ macaru o singura vorbire a vr'unu preotu séu tribunu prin care se fi fostu provocatu poporulu romanu la arme in contra Maghiariloru? Nu au juratu patru dieci de mii de romani pe Campulu libertatii in presenti'a comisariloru guverniali cá „voru respectá tóte natiunile ardelené pofindu egala respectare dela densele?“

„Magyar Polgár“ merge pēna a dice, cá la adunarea de pe Campulu libertatii au jocat influentia straine, și aduce, cá argumentu, cá postulatu principalu alu poporulu adunatu in 3/15 Maiu a fostu, cá natiunea romana se fia primita, cá a patra natiune egalu indreptatita, in cerculu constitutiunei transilvane. Apoi tocmai acestu postulatu dovedesce, cá la adunarea dela 3/15 Maiu au domnit numai spiritulu și sentiulu curatu romanesc, căci ce interessu ar' fi avutu Austriacii séu Rusii de a ne redá drepturile nationale-politice?

Si acestu postulatu nici nu era nou la 1848. Petitiunea ce a adresat'o adunarea dela Blasiu dietei transilvane era numai o reinoire a petitiunei prezentate la 1791 imperatului Leopold II și a petitiunei Episcopiloru romani dela 1834. Natiunea romana cerea dér' și la 1848 drepturile nationale ce si se cuveneau din vechime. La 1848 Romanii au conjuratu diét'a dela Clusiu se nu iea in desbatere uniunea cu Ungariu pēna candu natiunea romana nu va fi si ea reprezentata in camer'a legislativa cu votu decisivu. Si ce a respunsu la tóte aceste cerintie indreptatite ale poporulu transilvanu cavaleresc'a natiune maghiara?

Nu voimu se imitam pe „Magyar Polgár“ și se reimprospetamu urmarile fatale ale strigátului: „Unio vagy halál“ (uniune séu mórte), care a fostu semnalulu la trist'a și crancen'a lupta între popórele aceleasi tieri. Istori'a e martora, cá nu Romanii au aprinsu fitilulu la butea cu pravue.

Numai Maghiariloru, dice „Magyar Polgár“ aveti se multiamiti, cá ati scapatu de iobagia, cá sunteți egali inaintea legeri! Asertiunea acést'a dovedesce, cá numita fôie nu cunósce nici istori'a poporulu maghiaru, cá la dincontra ar' trebui se scie, cá eliberarea tieraniloru a fostu unu resultatu alu principiiloru revolutiunei franceze respandite peste totu continentulu. Tóta activitatea marelui Unguru Szechenyi s'a concentratu intr'aceea de a pregatí pe Maghiari pentru momentulu candu voru fi constrinsi a redá libertatea tieranului. Vorbitorii de pe Campulu Libertatii nu mai puçinu, cá cei de pe Campulu Rákos și din aul'a Vienei erau infacaratii de spiritulu revolutiunei franceze.

Pretindeti cá numai voi Maghiarii garantati egalitatea nóstre inaintea legeri. Apoi nu eramu multu mai egali inaintea legeri pe timpulu absolutismulu nemtiescu? Si ce ne-ar' si folosi se fimu cátu de egali inaintea legiloru déca legile nu sunt egale cátra noi?

„Magyar Polgár“ mai are amabilitatea neamenintiá, cá natiunea maghiara ne póte nimicí, cu-o singura lovitura. Aci ne vinu in minte cuvintele lui Szechenyi, care a disu; „Ce credeti voi, cá acél'a possede o superioritate assimilatóre, care la altii nu scie se stimeze ceea ce cere cá altii se stimeze la elu? care in locu se redice pe altii la sine in spiritu cavalerescu, ii lovesce crudelu in față?”

Cu ce amenintiari seci voiescu se stérgá memori'a dilei de 3/15 Maiu 1848 din animele Romaniloru cei dela „Magyar Polgár“!? Fia convinsu inse ori si cine, cá nu esista putere lumésca, care se póta face pe acestu poporu lealu de a renuntiá la drepturile sale stravechi, la esistinti'a s'a nationale. Partid'a nationale romana dela 3/15 Maiu 1848 traiesce inca, ea va veni din nou se bata la usile egalei indreptatiri, va bate constantu și fara incetare pēna i se voru deschide!

Cronic'a evenimenteloru politice.

Pre candu scriemu aceste Maiestatea S'a se afla in vechi'a capitala a Boemiei Prag'a. S'au facutu pregatiri extraordinarie atátu din partea Cehiloru cátu și din partea Nemtiloru spre ai face o primire cátu mai stralucita. Cudeosebire Cehii isi dau astadata cele mai mari silintie de a intimpiná pe monarchu cu semne deosebite de iubire și alipire. In diu'a de 2 Iunie sér'a la 9 óre Prag'a va fi iluminata. Monumentele imperatului Franciscu I și Carolu, ale lui Iungmann și Radetzky voru straluci in lumina electrica. Candelabrele și felinarele de pe stradele principali 114 la numeru voru fi decorate cu coróne boeme, reprezentandu stele cu initialele Maiestatiloru sale și ale principelui mostenitoriu. C'unu cuventu primirea se va face cu-o pompa extraordinaria.

Foile nationale cehice atribue o mare importantia politica caletoriei Maiestatii Sale. Desi scopulu acestei caletorii este in prim'a linea militariu, Cehii spera, cá ea va contribuí, opia cá între coróna și poporulu boemu se se efectueze o apriere și mai mare. Cine scie, déca festivitatile dilorulu acestora nu voru fi chiaru unu preliudu alu incoronarii monarchului de Rege alu Boemiei?

Miscarea politica-nationale in Cislaitani'a iea pe facare di totu mai mari dimensiuni. Nemtii continua a demonstrá contra ordonantiei pe ntru limbe. Peste câteva dile se voru deschide si dietele provinciale si lupt'a se va straplantá negresitu si in aceste. In tierile cislaitane nu domnesce acea monotonia cá la noi in Transilaitani'a. Acolo lupt'a politica-nationale a ajunsu la unu punctu decisivu, pre candu la noi inca nu a esitu din tristulu stadiu alu incercariloru de maghiarisare.

Caracteristicu e, cá Cehii respundu la protestarile Nemtiloru prin aceea, cá se declara nemul-

tiamiti cu ordonanti'a pentru limbe. „Pokrok“, organulu lui Rieger declara, cá e o santa datorita nationale a Boemiloru de a se luptá pentru de a castigá dreptulu de plinu de limba. Fiacare parte, fiacare avocatulu trebuie se se intrepuna deocamdatu pentru strict'a esecutare a ordonantiei ministeriale. „Pokrok“ provóca pe facare Cehu a se adresá cátra tóte oficielle Boemiei numai in limb'a ceha, a desbate numai in limb'a ceha și a primi numai sentintie și decisiuni cehice. „Narodni Listi“ comunica, cá Iuliu Gregar' fi declaratulu in clubulu „Cehiloru teneri“, cá ordonanti'a ministeriale nu póte nicidecumu multiamí pe Cehi și cá Agitatiunea germana contra dreptulu celui mai naturalu alu Cehiloru este o adevrata nebunia; déca s'ar' retrage ordonanti'a acést'a ar' fi o infamia aruncata in față natiunei cehice.

„Deutsche Ztg.“ afla, din cercurile diplomatice, cá in urm'a reclamariloru Romaniei și Serbiei, sustienute de cátra Austri'a, Angli'a și Françi'a și indreptate contra proiectulu de lege prezentatu camerei bulgare, privitoriu la naturalisarea Bulgariloru cari traiescu in Dobrogea și in Vilaietulu Dunarei, ministrulu bulgaru Zancov a declaratulu, cá va retrage acestu proiectu de lege, isi va reservá inse a propune camerei in sesiunea cea mai de aprópe unu asemenea proiectu de lege, prin care se se reguleze cestiunea acést'a a naturalisarii pe bas'a unei conventiuni ce va fi a se incheié cu Romani'a.

Procederea Bulgariloru este atátu de vatamátoria pentru relatiunile acestui statu cu Romani'a și Serbi'a, încátu anevoie se póte admite cá ide'a, de a acordá indigenatulu a priori Bulgariloru, ce voru trece din Dobrogea in Bulgari'a, s'ar' fi nascutu in capatinele ministriloru bulgari. Chiaru titlulu proiectulu, care vorbesce de provincielle „aneccate“ de Romani'a și Serbi'a, dovedesce, cá elu este oper'a unei intrige rusesce, care cá tóte pēna acuma va avé si ea unu scopu anumitu, póte pe acél'a de a infricá pe Romani si Serbi. Se vede inse cá deocamdata a remasu fara efectulu doritu, căci la protestarile romane-serbesci, cari au fostu sustienute de cátra Trei mari poteri, jupanii Bulgari au trebuitu se retraga faimosulu proiectu de naturalisare.

D. Zancov cu tóte astea totu mai speréza, cá ceea ce nu ia succesu pe cararea unei brusce și incapatinate procaderi, i va succede póte a stabili in intielegere cu guvernulu romanescu și serbescu. Nu scimu ce scopu ar' poté se aiba o asemenea conventiune pentru o naturalisare neobicinuita. Dintr'o reciprocitate in acordarea naturalisarii a priori celoru de aceea-si nationalitate din tierile vecine in fine ar' profitá mai multu chiaru Romani'a. Statulu romanu acordandu printr'o lege analóga aceeași favóre Romaniloru locuitori in Bulgari'a și inlesnindu-se astfelu reciprocu emigratiunea Bulgariloru din Dobrogea și a Romaniloru din Bulgari'a in Dobrogea, este veditu, cá din acést'a ar' profitá mai multu Romani'a. — Este inse partea politica a cestiunei, care dupa a nóstre parere va face impossibila o conventiune între cele trei state vecine cu privire la naturalisarea reciproca.

Discussiunea urmata in Camer'a anglesa in siedinti'a dela 21 Maiu, asupra respunsului la mesajulu corónei, a datu ocaziunea, atátu unu membru alu opoziunei cátu si insusi guvernulu anglesu, de a manifestá simtiemintele loru de iubire și de stima pentru Romani'a.

Reproducemu dupa „Romanulu“ atátu cuvintele dlui Otway cátu si respunsulu datu in numele guvernului de d. Charles Dilke:

„D. Otway, intr'unu discursu asupra politicei esteriore dice, cá erá o cestiune fórte delicata pendinte între Romani'a și Bulgari'a, cestiunea delimitareí fruntariei între aceste dóue tieri. A-

ceastă chestiune a fostu examinată de către două comisiuni internaționale. Singura opiniunea comisarului rusu a împedecatu unanimitatea verdictului celei d'antai din aceste două comisiuni. A două comisiune a facutu unu raportu in termeni aprôpe identici cu ai celui d'antai, inse comisarului rusu a fostu si de astadata de alta parere.

„D. Otway dice, că voiesce se scia acumu, deca otarile acestoru comisiuni voru avé séu nu vr' unu efect. Nu este nici o tiéra, dice d-s'a, care se merite mai multe simpatie si se aiba unu dreptu mai mare la incredere de către Romani'a, atátu pentru partea cea a luatu la resbelulu russo-turcu câtu si pentru purtarea ei de atunci încôce si, deca vomu tiené séma de totu ce ea a suferitu prin cedarea Basarabiei, este de două ori detori'a noastră de a staru'i, că ea se-si dobândésca drepturile.

„Sir Charles Dilke, sub-secretaru de Statu pentru afacerile traine, respundendu d-lui Otway, dice, că onorabilulu membru dela Oxfordshire a facutu alusiune la chestiunea Arab-Tabiei, si a observatu, că nimeni n'a facutu mentiune despre dens'a. D-s'a dice, că e de miratu, că nimeni n'a sulevatu inca această chestiune, căci diarele au comentat'o fórte pe largu si ea a facutu obiectulu unoru negociari intre poteri. Acésta chestiune, deca nu este inca resoluta, se afla iuse in ajunulu unei solutiuni favorabile si tramisulu romanu, d. Dim. Brătianu, care venise aici pentru regularea ei, a gasitu oper'a s'a aprôpe seversita inainte inca de a fi atinsu tiermii Angliei“.

Cu privire la chestiunea Arab-Tabiei se anuntia, că cabinetulu romanu ar' fi propusu marilor poteri, că si acésta chestiune se fia supusa deliberatiunei conferentiei ce se va intruni la Berlin in caus'a fruntarielor grece.

Bismarck si Pap'a.

In luptele parlamentare interioare ale Germaniei jóca unu rolu fórte insemnatu asia numit'a partida a „centrului“, partid'a catolica, care a facutu si face astadi cancelarului Bismarck opozitiunea cea mai mare. Acésta partida se recrutéza din malcontentii imperiului germanu, alu caroru numeru este fórte mare. Principele Bismarck dupa ce a unitu Germani'a cu feru si cu focu voiesce se consolideze acésta unitate, inse fiindu-că are planurile sale si nu voiesce a se abate dela ele parlamentarismulu 'i este numai o pedeca. Poterniculu cancelarulu privesce la parlamentu nu cá la unu factoru de sine statatoriu, ci cá la unu organu subordinatu vointiei sale. Pe câtu timpu parlamentulu accepta propunerile cancelarului tóte mergu bine, indata ce inse arata cea mai mica renitentia, principele de Bismarck isi perde totu cumpetulu si pune tóte in miscare spre a castigá pe reprezentantii poporului prin promisiuni, intimidari si alte pressiuni, de totu felulu eserceate asuprale.

Péna acumu ia successu principelui Bismarck a avé o majoritate parlamentara gat'a spre servire. La 1866 această majoritate erá conservatória, la 1871 si-a creatu o majoritate liberala-nationala prin aceea, că a declarat resbelu curiei papale. Lupt'a acésta supranumita „Kulturkampf“ a duratu cu mare inversunare péna in timpul din urma. S'au adusu legi fórte stricte in contra prerogativelor, curiei papale si cu scopu de a pune administratiunea dieceselor catolice sub control'a statului. Renitenti'a prelatilor catolici de a se supune nouelor legi a avutu urmari grave pentru ei, căci au fostu trasi in judecata si arestati. Astfelu s'a creatu in multe locuri o stare de lucruri fórte trista, multe comune au ramas fara de preoti, diecesele n'au episcopi si multi credintiosi catolici se vedu lipsiti de mangaierea preotiesca.

De unu timpu încôce se vorbea multu de-o apropiare, ba chiaru de o impacare a guvernului germanu cu Pontificele dela Rom'a, prin care se se faca finulu starei esceptionale create dela 1871 încôce in tierile catolice ale imperatiei. Principele Bismarck a cautatu in adeveru a se întielege cu Pap'a Leo XIII, s'au schimbatu cuvinte frumóse si multu promitétorie, inse situatiunea a ramasu neschimbata.

Principele Bismarck nu mai dispune astadi de majoritatea compacta de odinóra, partid'a liberala nu mai voiesce se jóce asia cumu cauta. Unitatea germana, oper'a cancelarului, a costatu nu numai multu sange, dér' pretinde inca de aci incolo colossale cheltuieli pentru de a fi sustienuta la inaltimea ei de astadi. De unde se ié principele Bismarck acesti bani, deca nu totu de pe spinarea poporului germanu? Partid'a liberala inse

nu voiesce se voteze nicidecumu sistemulu de impozite nóue, ce voiesce se le introduca cancelariulu spre a acoperi încátuva deficitulu enormu.

Cu scopu de a-si compune o noua majoritate supusa, principele Bismarck apeléza la partid'a catolica „a centrului.“ Elu sciea fórte bine, că nu va poté contá pe spriginulu centrului, pe câtu timpu nu se va impacá cu Pap'a, de aceea a intratu in negociatiuni de impacare cu Leo XIII, facendu unele declaratiuni pronuciului acestuia, cardinalu Iacobini, pe care l'a visitatu candu a fostu la Vien'a. Negotiarile s'au continuatu in scrisu, dér' n'avura unu resultatu favorabilu, Pap'a si ómenii lui pretindeau prea multu si dau prea puçinu. Pronuciulu Iacobini a creditu, că Bismarck ar' fi aplecatu a face se se modifice in modu esentialu legile asupritóre pentru hierarchi'a catolica.

„Deca curi'a papale crede, că n'amu voitu numai se desarmamu, ci se nimicimu chiaru armele nóstre pe calea legislatiunei, ne-a tienutu capabili de-o mare nebunia, la ceea ce nu amu datu ansa prin nici o asertiune.“ Asia a respunsu principele Bismarck intr'o scrisóre diplomatica adresata ambasadorului germanu din Vien'a, la 20 Aprile a. c., pe care o publica acumu in organulu seu „Nordd. allg. Ztg.“ In interessulu pazei, dice mai departe, suntemu gat'a de a sistá executarea legiloru de Maiu, contra carora ve plangeti, nicidecumu inse nu vomu cassá legile insusi. „O sabia trebuie se tiena pe cealalta in téca, aceea că noi se-o rupemu p'a noastră, pre candu curi'a póte se 'si schimbe politic'a dupa placu, nu se póte cere dela noi.“

Ceea ce ilu dóre pe cancelarulu germanu inse mai multu e, că partid'a catolica din tiéra spriginesce la tóte votarile si in publicu pe socialisti si orice alta tendintia subversiva; apoi că in chestiuni ale politicei imperiale si tocmai in chestiuni de esistencia, cumu e legea militara cea socialistica si proiectele de impozite, partid'a catolica votéza unanimu contra guvernului. „Numai unu singuru cuventu dela Pap'a, séu dela Episcopi, chiaru si cea mai discreta desfatiure ar' face finitu aliantiei nobilimei si a preotimei cu socialistii“, esclama Bismarck in scrisórea memorata.

Si ce scopu are d. Bismarck cu publicarea respunsului acestuia! Póte voiesce se denuntie partid'a centrului din Reichstag inaintea lumii si a Papei, cá pe o complice a revolutiunarilor, voiesce se arate, că numai fractiunea catolica e de vina, că nu se póte stabili o întielegere cu curi'a romana. Anevoie vá succede d-lui Bismarck a castigá pe calea acestei pressiuni spriginulu centrului si alu Papei. Inse ce impórta, Bismarck si-a spatlatu mânilu, cá Pilatu si deca cumva „se va vedé silitu“ a guverná mai departe chiaru fara majoritate séu in contra majoritatii cine va purtá vin'a — negresitu că numai partid'a catolica. E fórte tristu numai, că resultatulu realu alu marei actiuni de unificare a cancelarului si alu frecariloru ce le produce este — apunerea totala a libertatii in Germani'a.

Serbarea Independintii Romaniei la Paris. — Studintii romani din Paris, in numeru de vreo 150, se adunara in sér'a de 10 Maiu a. c. in sal'a dela Avenue de St. Mandé la unu banchetu spre a serbá aniversarea proclamarii independintiei romane. Sal'a era ornata cu drapele romane si franceze, in fundu era marc'a Romaniei. Mai multi studenti francezi luara parte la serbare. Afara de acesti'a au onoratu cu present'i'a loru acestu banchetu festivu d. Legend, deputatu alu Nordului (care a fostu interpellatu pe d. Waddington in caus'a recunóscerei Romaniei, d. Tallendier representante alu Senei, cunoscutulu profesor d. Roques, d. Bataillard, d. Camille Farcy redactorele diarului „la France“, Em. Picot si mai multi reprezentanti ai pressei franceze.

Presiedinti'a banchetului s'a datu betranului filoromanu Bataillard. Mai multi s'au scusatu prin scrisori, că nu potu luá parte la serbare, asia d. Lalaune si Gradisteanu, d. Ubcini tramise o telegrama urandu „Se tráiesca Romani'a!“ La desertu se rostira mai multe toasturi. Reproducemu dupa „Binele Publicu“ si dupa „Romanulu“ cele mai insemnate din aceste toasturi:

D. Legend „... ve amu inainte, domniloru, si inainte de fratiesculu vostru banchetu, mi se spuse, că nu sunteti de câtu o mica parte din curagiósa junime ce Romani'a tramite in Franci'a, in fiecare anu. Credeti d-vóstra, că Franci'a nu se simte miscata de această nobila incredere, de această onóre a sórei sale? O! nu, domniloru, reticintile

tergiversarile, interdicerile fostului guvernulu francezu, cari au intristatu Romani'a atátu de multu, n'au provenitu decâtu din réu'a întielegere a chestiunei de către d. Waddington. Franci'a va fi totdeuna ceea ce a fostu si ceea ce este pentru că noi, poporulu francezu, avemu credintia in natiunea romana, credemu in admirabilele sorginti ale solului seu, credemu in viitorulu ei si in rolulu ce e chiamata a jóca in oriuntele europénu... Béu, domniloru, in onórea independintiei romane!“

D. Vasilescu, cu o voce sonora si plina de simtimentu, schitiéza in trasura generale influenti'a Franciei in Romani'a, in tóte ramurile inteligintiei romanesci, multamesce nobilului poporu, dela care amu luatu atâtea lucruri bune, atâtea folositoré institutiuni, de ajutorulu, ce ne-a datu in gréu'a lupta a regenerarii romane si finesce in midilocu aplauselor generale prin a bé in senatatea Franciei.

D. Taillandier: „Scumpii mei amici, sunteti junimea ce Romani'a tramite a se luminá in Franci'a. Nu ne imitati in tóte...“ (Aceste vorbe sunt salutate cu o tripla salva de aplause.) Continua: „... Fiti Romani. fiti voi insi-ve. Amu creditu in Romani'a si amu considerat'o totdeun'a, cá factorulu celu mai importantu al ecuatiei orientale. Tiér'a latina dela Dunare a datu in această privintia probe incontestabile. Amu saltatu de o reumatósá placere, candu ministerulu Waddington a fostu datu in capu (quand on a roulé M. Waddington. testualu). Sunt pentru libertatea absolutu si nemarginita, dér' sunt cu Romani'a in contra Bancocratiei, in contra Ovremei, in contra Rotschildiloru, cari invirtescu pe degete ministerele multoru state. Sunt pentru libertate, dá, domniloru, dér' am aplaudatu nobil'a si eroic'a resistintia a Romaniei. Romanii, cu tóte strigatele si incrutările Europei, au voitu se remana Romani. Onóre loru! In fruntea Serbiloru, Bulgariloru, Greciloru, cari toti se misca si ceru lumina, mergu Romanii neobositi in munca si curagiu. Cá si 'n Franci'a, cá si pretutindeni, fructele Revolutiunei voru fi pe deplinu cópte... — permiteti 'mi o comparatiune facuta in modulu filosofiloru de peste Rinu... candu, dieu, eliberatiunea subiectiva va face egalitatea obiectiva, va face atunci se muncimu toti, Romani, Francezi, popóre luminate, in midilocu caror'a Romani'a ocupa, de asia de puçinu timpu, unu locu atátu de frumosu. Béu in onórea muncii si prosperitatii romane!“ — Aceste cuvinte au fostu primite cu entusiasmu.

D. Bataillard vorbesce plinu de emotiune de revolutiunea dela 1848, de Balcescu, marele istoricu alu tierii; „si 'lu numescu antaiu, pentru că elu a plecatu celu d'antaiu. Golescii, Bratianii, Rosetti si atáti'a altii, toti tineri necunoscuti atuncia, cari veniau in marele Paris pentru a incepe lupt'a gigantica a reinvierii tierii, atunci necunoscutu adi laudata de toti cei ce cugeta dreptu si justu. Ei m'a invetiatu a cunósce patri'a d-vóstra. A cunósce Romani'a, domniloru, e a o iubi. Cetatianu alu tierii d-vóstre ve dicu dupa o indelunga esperientia: meditati si invetiati trecutulu. Folosulu ve va fi imensu. Franci'a are trebuintá de d-vóstre in Oriente, cum d-vóstra de dens'a. Se ne ajutatii, cumu fura parintii nostri; se le imitamu tenacitatea si sublimu-le curagiu; ei au constituitu in vremuri grele cu ajutorulu Franciei o Romania, noi se incununamu edificiu, impreuna se deslegamu chestiunea Orientului, portandu susu si mandru drapelulu gintei latine!“ — Tunete de aplause. O ratorulu e felicitatu de d-nii Legrand, Farcy si altii.

D. Caligari bea in senatatea pressei franceze, ale carei lumini au contribuitu atátu de multu la complet'a lamurire a chestiuniloru romane.

D. Farcy, redactorele diarului „la France“ respunde in numele pressei. La unu toastu, dice elu, voi respunde prin altu toastu celui ce a facutu se nasca press'a in Romani'a, maestrului nostru, celui ce ni a facutu-o cunoscuta, ne-a „invetiatu“ se iubimu Romani'a, lui C. A. Rosetti. (Aplause numeróse acoperu vocea s'a, toti striga: tráiesca Rosetti!) Acum trei ani, continuá d. Farcy, eram in Bucuresci; erá o mare serbare, natiunea intréga erá in picioare cá se serbeze intrarea in tiéra a Principelui Carolu, trasuri numeróse se intorceau de la Palatu, me intorceamu si eu, privindu acea manifestare, candu intalnii unu betranu ce perulu albu, lacrami curgeau din ochii sei, me stringe la bratie si plangédu imi spune. S'a facutu! „Am veditu in acelu momentu ce contine acea anima de vechi revolucionariu, amu veditu ce patriotismu contine ea si din acea di mi-am juratu, că câtu voiu avé o péna in mana, voiu servi Patri'a d-vóstra. Marea gresiéla a Francesiloru, urma d. Farcy, este de a nu cunósce in destulu tiéra ce este servita de barbati cá Rosetti, si este frumosu a vedé pe vechiulu revolucionariu, pe amicul intimu alu revolucionariloru francezi, amicul lui Garibaldi, Mazzini etc., in capulu unei tieri, si a vedé câtu de patrioti suntu acei revolucionari. Beau d-loru in senatatea lui Rosetti. Aplause numeróse acoperu vocea oratorelui, se audu strigate unanime de: tráiesca Rosetti! Spre a nu lasá acea séra incompleta, d. M. A. C. i ne a nu cere a se pune langa Rosetti fratele seu Bratianu; bea in sanatatea lui Bratianu; tóta sal'a striga: tráiesca Bratianu!

D. Em. Picot, pe romanesce, c'unu accentu camu transilvanu, de altmintrelea minunatu pentru unu Francezu,

mani din Transilvania si Ungaria, sum'a de 2000 fl. v. a. doue mii florini val. austr.

Vorbitoriul da expresiune totodata dorintei comitetului din Brasiovu, ca acestu ajutoriu se contribuie la promoverea nobilului scopu alu acestui institutu si la consolidarea lui.

Dlu delegatu Nicolae T. Ciurcu pred'a sum'a de doue mii florini dlui directoru gimnasialu Nicolau I. Mihaltianu.

Dlu Directoru alu gimnasiului in cuvinte alese multiamesc dloru delegati si comitetului din Brasiovu pentru solitudinea, ce au aratat'o faia de gimnasiulu romanu din Bradu, care a suferitu si mai mari daune de cum s'a arata la inceputu.

In urm'a acest'a se incheia processulu-verbalu spre a caruia adevare servescu subscrierile celor de faia.

(L. S.) Nicol. I. Mihaltianu Simeonu Piso
Prot. Dir. si Preside alu pretore si membru alu
Comitetului. reprezentantiei.

Constantin Costinu Georgiu Bogdanu
Epitropulu fondului gimn. parochu si membru alu
reprezentantii.

Georgiu Gavrilla primariu si membru alu reprezentantiei.

Diverse.

[Parastasu pentru Andreiu Mocsonyi.] Cetimu in „Luminatoriulu“: In 23 Maiu s'a tienutu in biseric'a gr.-or. romana din Oraviti'a parastasu pentru fericitul Andreiu Mocsonyi, marele anteluptatoriu si mecenatu romanu. Inteliginti'a romana din locu fara deschilnire de confessiune a asistatu la acestu solemn act de pietate. Chorulu vocalu romanu, alu carui membru fundatoriu a fostu marele repausatu, in frunte cu zelosulu seu presiedinte, vetaranulu invetiatoriu Dlu Iosifu Novacu, a initiatu acest'a duiosa festivit'ate, care s'a incheiatu cu chorulu funebrealu: „Romanime multu cercata.“ La ascultarea acestui pomposu choralu ni s'a implutu ochii de lacrimi..“

[Balulu arangiatu de junimea romana din Budapesta] in 24 Febr. a. c. in folosulu inundatoriu si alu societati „Petru Maioru“ a adusu unu venitu curatu de 1714 fl. v. a. (A intratu cu totulu sum'a de 2554 fl.; ear' spesele au fostu de 840 fl.) Din venitul curatu 894 fl. s'au tramisu pentru esundati la ministrulu de interne, er' 820 fl. s'au datu societati de lectura „Petru Maioru.“

[Din Oradea-mare] anuntia „Famili'a“, ca dilele trecute a sositu dela cass'a centrala din Budapesta imprumutulu de 42,330 fl. acordatu mai de multu prin ministerulu de culte pentru regularea urbariala a dominiului episcopescu de Beiusiu. Archivulu capitulariu, care pena acuma se tiené pe la canonici, de acuma inainte se va pastra in resiedinti'a episcopésca, unde Pr. S. S'a Episcopulu a oferitu doue odai, in cari se voru tiené si siedintiele capitulare.

[Societatea literaria-bisericésca „Alexi-Sinciana“] a teologiloru din Gyerl'a in 19 Maiu a. c. a avutu nou'a constituire pe anulu scolasticu 1880/81 si alu XII alu esistentiei sale. Adunandu-se in susu amenit'a di la 2 ore d. m. membrii ordinari ai acestei societati in sal'a destinata pentru siedintia, in frunte cu d-nu conducatoriu Atanasiu Demianu, onorati fiindu cu presinti'a Magnif. Sale Demetriu Corsianu canonicu si supraveghetoriu alu societati si M. O. d-nu Ioanu Georgiu spiriualu sem. s'a constituitu conformu statuteloru in modulu urmatoriu: s'au alesu de presiedinte Nicolau Lupanu teol. III; v.-presiedinte Gregoriu Popu teol. II; notariu a corespondintieloru Stefanu Cuncu teol. I; notariu alu siedintieloru Alimpiu Popu teol. II; cassariu Vasiliu Bredeanu teol. III; bibliotecariu Augustinu Lazaru teol. II; coatorloru Stefanu Boldanu teol. I; a chivariu Iuliu Lobontiu teol. I. — Dupa cari el. d-nu conducetoriu luandu cuventulu, prin termini fórve caldrosi si bine semtiti multiamesc membriloru pentru bun'a intielegere si concordia, esprimandu-si totodata bucuri'a si indestulirea faia de procedur'a solida, ce a observatu cu acest'a ocasiune, dicédu in fine, ca: cultur'a si unirea, concordia, curagiulu, credinti'a si amorea, speranti'a in Dumnedieu se fia mediulócele spre ajungerea scopulu doritu, cu acest'a dechiarandu siedinti'a de radicata, adunarea se dissolva la 5 1/2 ore in cea mai buna ordine si indestulire. Gherl'a 29 Maiu 1880. In numele societati: — Nicolau Lupanu, presiedinte. Stefanu Cuncu not. alu coresp.

[Unu duelu cu finitu tragicu.] Septeman'a trecuta s'a inceputu reu si s'a finitu si mai reu pentru fostulu secretariu de statu in mi-

nisteriulu de interne comitele Zichy-Ferraris, cunoscutu din descoperirile facute anulu trecut de Asboth in „Magyarország.“ Comitele Zichy-Ferraris a avutu cërta cu multi cari sustieneau, ca afacerile sa e financiare au avutu unu caracteru dubiu. In urma avu unu carambolu de onóre cu comiele Stefanu Károly pe care inainte cu vreo 8 dile ilu provocá la duelu. Károlyi acceptá si in diminéti'a urmatóre se duelara cu pistótele la o distantia de 12 pasi. Duelantii impuscara de doue ori fara a nemeri, la a treia impuscatura inse comitele Zichy fu lovit in peptu si cadiu la pamentu. Câteva dile dupa acest'a Vineri in 28 Maiu comitele Zichy-Ferraris si-a datu sufletu. Tóte incercarile mediciloru de alu scapá remasera zadarnice.

[Comunitatea musulmana] din judetiulu Tulcea a tramisu cu ocasiunea serbarei dilei de 10 Maiu o adresa d-lui presiedinte alu consiliului, care contine urmatoriulu passagiu: „In adéncá recunoscintia si respectu ce cu totii pás-tramu pentru August'a persóna a M. S. R. Carolu I, si pentru guvernulu seu, egalitatea si ocrotirile, de care ne bucuramu sub legile Romaniei, ai careia fii amu devenitu, nu a pututu se nu misce animile si sentimentele nóstre fara a nu serbatori cá toti fii Romaniei acest'a maréti'a di, candu Carolu I se sui pe Tronu si candu, totu in acest'a di, Romani'a fu proclamata Statu independentu, si de sine statatoru; si pentru a poté dá o doveda si mai mare de devotamentulu nostru cátra Tronu si tíera, amu delegatu si pe muftiulu nostru Hagi Mahmut Efendi, ca reprezentantu din parte-ne la serbarea de 10 Maiu in capital'a tiei, spre a ura, din partea comunitatii musulmane a judetiulu Tulcea M. S. R. Carolu I. gloriósa si indelungata Domnia..“

[Intre Bucuresci-Constantia-Galati, Brail'a-Constantia] si vice-versa va incepe dela 20 Maiu v. curentu unu serviciu directu combinatu — drumu de feru si vapóre — pentru transportu de caletori si bagage. Elu va durá pena la inchiderea navigatiei. Biletele directe de mergere si întórcere, pentru 15 dile se dau cu reducere de 20 la suta. Pentru fiacare biletu e bagaju gratuitu 25 Kgr. Caietele de sesonu cu 6 bilete de mergere si întórcere au o reducere de 25 la suta si sunt valibile pena la inchiderea navigatiei.

[Lista civila a Sultanulu.] E interessantu a sci, ce cheltuiesc Sultanulu astadi, candu situatiunea financiara a Turciei e atátu de critica. Dupa cumu arata budgetulu pentru anulu curentu list'a civila a lui Abdul Hamid face acuma 6,150,000 fl. v. a. (Murad V avé inca 10,800,000 fl. Abdul Aziz 13,180,000 fl. si sub Abdul Medjid list'a se urcá chiaru la 18,750,000 fl.); renovarile in palaturile imperatesci si mobilarea loru costa pe anu 600,000 fl., cumperarea de carne, paseri si pesci pentru bucatari'a imperatesca 879,394 fl. Fratii si sororile Sultanulu au apánage de 2,375,488 fl. si cheltuiescu pentru carne paseri si pesci 740,000 fl. pe anu. Servitiulu divinulu pentru famili'a imperatesca recere pe anu 150,000 fl. In totalu platesce dér' tíer'a pentru famili'a imperatesca pe anu 10,894.882 fl., statulu avendu unu venitu de 142,858,200 fl. v. a. Apoi se nu fia Turci'a fericita?!

Revista bibliografica.

[Dictionariu de etimologia dacoromana.] D-lu Arsène Darmesteter, distinsu romanistu si profesorulu la scóla „des Hautes Etudes“ din Paris, face cunoscutu lectoriloru diarului „la Revue critique d'histoire et de littérature“ (Nr. 19 — 10 Maiu) aparitiunea „Dictionarului de etimologia dacoromana, (elemente slave, maghiare, turce, grece-moderne si albanese), partea a dou'a a importantei opere, la care d-lu A. de Cihac lucréza de 10 ani. Se scie dice d-lu A. Darmesteter, ca originea limbii si populatiunii romane au datu nascere de cátu-va timpulu la desbateri animate, in care nu numai interessulu sciintificu erá in jocu. Pasiunile politice alterau si compromiteau resultatulu cercetariloru cari, de multe ori si cu dreptu cuventu, puteau fi banuieli, ca nu sunt tocmai desinteresate. D-lu Darmesteter ne spune apoi, ca d-lu de Cihac nu e nici pentru, nici in contra teoriei d-lui Roesler asupra originii Romanilor; natur'a operei sale nu 'lu consiliá a se pronuntia in acest'a cestiune. D-lu de Cihac, dice criticulu, face sciintia si constata, ca in limba populara actuala, elemen-

tu latinu forméza 1/5 din limba si numerulu vobelu simple de origine latina e de 1200, era elementulu slavu intra pentru jumetate si numerulu simpleloru e de 2,800. Cu tóte acestea, se grabesce a adauge eruditulu romanistu, vorbele latine suntu cele esentiale si forméza cea mai mare parte a derivatelor. Déca e ast-felu, cum se espéras'a d-lui Darmesteter, care ne spune, ca elementulu latinu a remasu in limb'a romana stationariu de la prima'i formatiune, ba inca a perdutu si perde din ce in ce din terenulu seu? Cum? — Servitiile ce „Dictionariulu“ d-lui de Cihac va aduce filologiei romane si studiiloru romaniste suntu apreciate cu multa caldura de d. Darmesteter. Cél 14 Indice care insotiescu dictionariulu si in cari se recunósce, dice onor. profesorulu, esactitudinea si consciintiositatea lui Jarnic, voru procurá facilitati imense romanistiloru si voru ajutá fórte la formarea unui dictionariu de limb'a latina populara, visu de aurulu pentru filologii moderni. Éta parerile unui strainu asupra operei ilustrului filologu romanu, opera, care va servi multu si doctelorulu lucrari ale Academiei dupa marginile Dambovitiei.

(Bin. Publ.)

(„Harpa si Cavalu“) poesii de Theodor Alexi, au aparutu in comisiunea la tipografi'a Tontsch & Kellemen in Brasiovu. Pretiulu unui exemplariu 128 pagine, pe harthia de lucsu, brosiatu este de 50 cr. v. a.

Concursu

Pentru statiunea unui invetiatoriu la scóla romana-maghiara comunale a comunei Szikevicza in comitatulu Severinu. —

Emolumentele sunt:

1) 300 fl. v. a. salariu anualu, 2) 16 metru cub. de lemne, 3) locuintie bune si una gradina pentru culina.

Cei ce dorescu a concura la acestu postu vacantu suntu indatorati a documenta:

1) Etatea si religiunea 2) Studiile absolvali 3) Capacitatea castigata de invetiatoriu 4) Sciintia limbelor 5) Aplicarea de pena acuma.

Concursele, proviedute cu timbru legalu si adreseate cátra Inaltulu Ministeriu reg. ung. pentru cultu si invetiamentu, suntu a se substerne pana in 20 Iuliu a. c. la comitetulu administrativu al comitatulu Severinu in Caransebesiu.

In fine se observéda, ca invetiatoriulu denumitu va avé a provedé si datorintiele cantorului, si cumca concursule tramise intardiatu séu neinstruatu dupa punctele de susu, nu se voru luá in considerare.

Din siedinti'a scaunulu scolasticu tinutu in Szikevicza in 20 Maiu 1880.

Stefan Petruz
primariu ca presiedinte.

Depositu de Pianu (Clavire)

pentru vendiare si de inchiriatu
alu lui

L. Frank & Comp.

Strad'a teatrului Nr. 315, I. etagiu

si recomanda pianurile de Concertu-Salon si de cele scurte, asemenea si pianine din primele fabricie ale Austro-Ungariei si Germaniei.

Se vendu cu bani gata, séu in rate lunari.

Garantia se da pe mai multi ani.

Instrumente intrebuintiate se primescu in schimb
6-4

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 1 Iuniu st. n. 1880.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	72 50	Oblig. rurali ungare . . .	94 50
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu) . . .	73.—	„ „ Banat-Timia. . .	93 25
Losurile din 1860 . . .	129.75	„ „ transilvane. . .	93.—
Actiunile bancei nation. . .	833.—	„ „ croato-slav. . .	95.—
„ instit. de creditu . . .	275.50	Argintulu in marfuri . . .	—
Londr'a, 3 luni. . .	117.60	Galbini imperatesci . . .	5.53
		Napoleond'ori . . .	9.36 1/2
		Marci 100 imp. germ. . .	58 85

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

Tipografi'a: Ioanu Gótt si fiu Henriu.